

BOEKBESPREKINGEN

R. Walley & J. Rammeloo, 1994. The poisonous and useful fungi of Africa south of the Sahara; a literature survey. Scripta Botanica Belgica 10; Meise, National Botanic Garden of Belgium. 56 pag. Prijs: BFr. 370 (circa f 20), postpaid (Belgie BFr 320).

Dit boekje geeft een uittreksel uit de literatuur over giftigheid, eetbaarheid en andere vormen van gebruik van macrofungi in Afrika, zuidelijk van de Sahara. Het wordt hier kort besproken omdat met name voor ethnomycologie de belangstelling ook in onze vereniging toeneemt, en dit boekje voor een aardig eerste opstapje zorgt. Het is, ook volgens de auteurs, een eerste aanzet tot een vollediger overzicht over dit brede onderwerp, dat vooral nog gehandicapt wordt door het ontbreken van monografieën voor de meeste in dit opzicht voor Afrika belangrijke genera, zoals *Amanita*, *Lactarius*, *Marasmius*, *Lepiota* e.a., en vooral ook wegens onvoldoende kennis over de giftigheid. Een ander probleem bij zo'n overzicht is de ongelijkheid van de bronnen, die variëren van vage gegevens over mythologisch of godsdienstig gebruik, tot wetenschappelijke, taxonomische of anthropologische publicaties. Na de inleidende paragrafen worden de soorten behandeld: eerst de groep van giftige (inclusief de hallucinogene) soorten, daarna de eetbare en tenslotte de andere vormen van gebruik, in godsdienst, als medicijn, verfstof etc. Hoewel de schrijvers een bewonderenswaardige hoeveelheid zeer verspreide literatuur hebben verzameld, valt het toch op dat de kennis op deze gebieden voor het Afrikaanse continent ver achterblijft bij de beschikbare kennis over soortgelijke onderwerpen in de beide Amerika's en Azië. Het boekje is opgenomen in de NMV bibliotheek.

H. A. van der Aa

Suzanne Gravensen, Jens C. Frisvad & Robert A. Samson, 1994. Microfungi. Munksgaard, Intern. Publishers LTD, Copenhagen. 168 pag. Prijs: DKK 320,- (circa f 100).

Dit boek is gemaakt om een breed publiek in te wijden in de wereld van de microfungi, met speciale aandacht voor de schimmels die in het dagelijks leven een rol spelen. Paddestoelen en plantenziekten veroorzakende schimmels blijven geheel buiten beschouwing. Na een korte inleiding over "What is a fungus?" komen resp. afbraak door schimmels van allerlei materialen, schimmels in de biotechnologie, mycotoxinen en medische aspecten in korte hoofdstukken aan de orde. Recente opvattingen over het "Sick building syndrome" en verschuivingen in vatbaarheid voor schimmelziekten bij mens en dier, bijvoorbeeld in relatie tot verstoring van het immuunsysteem (aids!) worden op heldere, beknopte wijze behandeld. Ook de meer positieve aspecten worden belicht, zoals de rol van schimmels bij allerlei vormen van traditioneel en modern voedsel: fermentatie, bescherming tegen bederf, smaakverbetering door schimmels en uiteraard de productie van geneesmiddelen uit schimmels. In deze categorie valt ook de paragraaf over biologische bestrijding van plagen d.m.v. schimmels.

De tweede helft van het boek bestaat uit beschrijvingen van een aantal algemeen voorkomende microfungi, waarbij per soort wordt ingegaan op de oecologie en implicaties voor technologie en dagelijks leven. Het hele boek is gekenmerkt door een overvloed

aan schitterende illustraties: kleurenfoto's van reïncultures en in-situ opnamen van de schimmel op het substraat, microfoto's, zowel met scanning-, electronen- als met lichtmicroscopie.

Het boek is niet voor vaklui bedoeld, maar richt zich op een brede groep van geïnteresseerden in aspecten van de moderne mycologie. De auteurs zijn in deze opzet geslaagd, al zullen specialisten hier en daar op foutjes of omissies stuiten. Het is alleen de vraag of bij een typisch cadeau-boek als dit, de prijs geen belemmering zal zijn voor de royale verspreiding waar de uitgever kennelijk op gemikt heeft. Het boek is in de bibliotheek aanwezig.

Huub van der Aa

Noordeloos, M.E., 1994. Bestimmungsschlüssel zu den Arten der Gattung *Entoloma* (Rötlinge) in Europa. IHW-Verlag, Eching. 77 p.p., talloze figuren, 4 kleurenplaten. Prijs: DM. 58,-; bij de auteur met korting verkrijgbaar.

Voor mij ligt een handzame, minder dan een halve centimeter dikke paperback. Op de kaft prijken de namen 'Entoloma' en 'Noordeloos', inmiddels een bekende combinatie. Zo op het eerste gezicht lijkt het werkje een Duitse vertaling van de sleutels uit het tien keer zo dikke standaardwerk '*Entoloma*' (Noordeloos, 1992) dat als deel 5 van de Italiaanse serie *Fungi Europaei* is uitgekomen. Bij nadere beschouwing blijkt al snel dat het boekje aanzienlijk meer te bieden heeft.

Het boekje begint met algemene hoofdstukken. Na de historie, afgrenzing en onderverdeling van het geslacht *Entoloma* en aanwijzingen voor het verzamelen, bewaren en determineren ervan komen de microscopische kenmerken aan bod. Microscopische kenmerken en de verschillende habitustypen worden met duidelijke lijntekeningen geïllustreerd. Na de verklaring van de gebruikte afkortingen, literatuuropgaven en een taxonomisch overzicht van alle soorten volgt de sleutel die met 51 pagina's de hoofdmoot van het werkje vormt. Na de sleutel volgen nog de index en 4 kleurenplaten met 12 soorten. De prachtige aquarellen zijn van de hand van E. Ludwig. Een deel van de soorten is ook al in *Fungi Europaei* afgebeeld, zij het met andere aquarellen.

Het eerste wat opvalt aan de sleutel zijn de illustraties in de kantlijn. Ter hoogte van de sleutelstap waar de soort in de tabel wordt uitgesleuteld zijn sporen en indien aanwezig ook cystiden afgebeeld. Dat werkt zeer prettig. Helaas zijn van een aantal soorten geen illustraties opgenomen, zodat plaatjes kijken toch riskant blijft. De illustraties zijn niet op schaal afgebeeld, maar dat is niet echt een bezwaar.

Er is nog meer over de sleutel te vertellen. Bij elke uitgesleutelde soort zijn enkele regels over oecologie en verspreiding en verwijzingen naar literatuur en afbeeldingen opgenomen. Misschien was het u nog niet opgevallen, maar aparte soortbeschrijvingen ontbreken. Dat gemis wordt door de talrijke verwijzingen naar beschrijvingen en illustraties (waaronder die in *Fungi Europaei*) ruimschoots gecompenseerd.

De determinatiesleutel zelf is op onderdelen verbeterd ten opzichte van het origineel: er zijn 14 soorten toegevoegd en enkele soorten worden op meer dan één plaats uitgesleuteld. Enkele sleutelstappen die in de praktijk lastig bleken, zijn aangepast. Ook de hoofdsleutel is verbeterd. Wel jammer dat de habitustypen met Duitse namen worden

aangeduid, maar het went snel aangezien men met enig geblader op pagina 10 aan de weet kan komen dat bijvoorbeeld met 'Rüblingsartig' collybioid bedoeld wordt.

Door genoemde verbeteringen en een overzichtelijker lay-out (witregels tussen de sleutelstappen) werkt deze sleutel plezieriger dan de originele sleutel. Door de rechtstreekse verwijzingen naar beschrijvingen en platen in *Fungi Europaei* 5 laten beide werken zich ook goed naast elkaar gebruiken. Het handzame formaat en de toegevoegde informatie in de sleutel maken dit werkje ook zeer geschikt om mee te nemen op werkweken. Het is derhalve een aanrader voor alle mycologen, ook voor hen die al in het bezit zijn van deel 5 van *Fungi Europaei*.

Leo Jalink

Steven L. Stephenson & Henry Stempen, 1994. *Myxomycetes. A handbook of slime molds*. Timber Press, Groot-Brittannië. ISBN: 0-88192-277-3. 183 pp., 16 kleurenplaten, 15 zwartwitfoto's, meer dan 60 lijntekeningen, gebonden. Prijs £ 25,-.

Dit boek geeft een inleiding tot en een overzicht van de Myxomyceten. De 16 platen met aquarellen zijn van de hand van de tweede auteur. Vier daarvan laten behalve de rijpe vruchtlichamen ook de juveniele fase(n) zien. De zwartwitfoto's tonen het capillitium en/of de sporen. De illustraties zijn karakteristiek. Slechts enkele laten te wensen over, bijvoorbeeld plaat 14 figuur A waarvan het capillitium meer lijkt op dat van een *Badhamia* dan van een *Trichia*.

Tot de besproken onderwerpen behoren de levenscyclus, hoe Myxomyceten te kweken, het maken van preparaten, de verspreiding van Myxomyceten in de hele wereld en de oecologie. Daarnaast bevat het boek een verklarende woordenlijst, een literatuurlijst en een index.

Van alle groepen worden voorbeelden gegeven. De 54 meest algemene soorten van Amerika zijn met beschrijving, figuren, gegevens over hun substraat en aantekeningen opgenomen. Er zijn tabellen naar en beperkt tot deze 54 soorten. Het is dus niet zozeer een determineerboek, zeker niet voor Nederland. De kans is erg groot dat de soort die je wilt benoemen er niet in staat. De hier te lande zeer algemene *Arcyria obvallata* en *Didymium squamulosum* ontbreken bijvoorbeeld. De 54 behandelde soorten zijn prima als voorbeelden van de diverse groepen van Slijmzwammen.

Het boek is kundig geschreven en prettig leesbaar. Kortom, een voortreffelijke up to date inleiding tot de Myxomyceten.

N.E. Nannenga-Bremekamp